

A TÁJVÉDELEM SZABÁLYOZÁSÁNAK NEMZETKÖZI GYAKORLATA - NÉMETORSZÁG -

AZ ELŐADÁS A TÁJVÉDELMI KORMÁNYRENDELET SZAKMAI
ELŐKÉSZÍTÉSÉT TÁMOGATÓ MŰHELYBESZÉLGETÉSEK KERETÉBEN
HANGZOTT EL

Előadó: PÁDÁRNÉ TÖRÖK ÉVA
BCE Tájvédelmi és Tájrehabilitációs Tanszék

2014. március 13.

A TERMÉSZETVÉDELEMHEZ ÉS A TÁJGONDOZÁSHOZ RENDELT JOGSZABÁLYI ESZKÖZÖK NÉMETORSZÁGBAN

Védett területek

Természeti
emlék

Természetvé-
delmi terület

Nemzeti Park

Tájvédelmi
Körzet

Natúrpark

Bioszféra
rezervátum

Fajvédelem

Vöröslista

Élőhelyvédelem

Biotóp-hálózat

Fajvédelmi
egyezmények

Fajvédelmi
programok

Natura 2000

Tájtervezés

Tájrendezési
program

Tájrendezési
keretterv

Tájrendezési
terv

Hatásvizsgálatok / Beruházások

KHV

SKV

Beavatkozás
szabályozás

Tájgondozási
kísérőtervek

Natura 2000
hatás-
vizsgálatok

SZÖVETSÉGI TÖRVÉNY A TERMÉSZET VÉDELMEÉRŐL ÉS A TÁJGONDOZÁSRÓL

1. fejezet – **Általános rendelkezések** - Allgemeine Vorschriften
2. fejezet – **Tájtervezés** - Landschaftsplanung
3. fejezet – **A természet és a táj általános védelme** –
Allgemeiner Schutz von Natur und Landschaft
4. fejezet – **A természet és a táj meghatározott részeinek védelme** -
Schutz bestimmter Teile von Natur und Landschaft
5. fejezet – Vadonélő állat-és növényfajok és azok élettereinek
védelme, biotópok - Schutz der wild lebenden Tier- und
Pflanzenarten, ihrer Lebensstätten
und Biotope
6. fejezet – Tengeri természetvédelem - Meeresnaturschutz
7. fejezet – Üdülés a természetben és a tájban - Erholung in Natur
und Landschaft
8. fejezet - Mitwirkung von anerkannten Naturschutzvereinigungen
9. fejezet - Eigentumsbindung, Befreiungen
10. fejezet - Bußgeld- und Strafvorschriften
11. fejezet - Übergangs- und Überleitungsvorschrift

SZÖVETSÉGI TÖRVÉNY A A TÁJGONDOZÁSRÓL

1. fejezet – **Általános rendelkezések**
2. fejezet – **Tájtervezés**
3. fejezet – **A természet és a táj**
Allgemeiner Schutz der Natur und Landschaft
4. fejezet – **A természet és a táj**
Schutz bestimmter Natur- und Kulturlandschaften
5. fejezet – Vadonélő állat-és növényvilág
védelve, biotopok
und Biotope
6. fejezet – Tengeri természetvédelem
7. fejezet – Üdülés a természetben
8. fejezet - Mitwirkung von anerkannten Verbänden
9. fejezet - Eigentumsbindung, Befreiungen
10. fejezet - Bußgeld- und Strafvorschriften
11. fejezet - Übergangs- und Überleitungsbestimmungen

„A **tájtervezés** keretében kell megalapozni és bemutatni a **helyi** és a **regionális szinteken** konkretizált természetvédelmi és tájgondozási célokat – mint a megelőző szemléletű fenntartás/kezelés alapját, valamint ezeknek a céloknak az eléréséhez szükséges követelményeket és intézkedési javaslatokat.” (§8)

Tervezési szintek:

- **szövetségi szintű tájprogram - új**
- **tájrendezési program** – tartományi
- **tájrendezésikeretterv** – regionális, illetve járási
- **települési** – tájrendezési terv,
- **zöldfelületrendezési terv** (Grünordnungsplan) – település részre

SZÖVETSÉGI TÖRVÉNY A TERMÉSZET VÉDELMEÉRŐL ÉS A TÁJGONDOZÁSRÓL

1. fejezet – **Általános rendelkezések** - Allgemeine Vorschriften
2. fejezet – **Tájtervezés** - Landschaftsplanung
3. fejezet – **A természet és a táj általános védelme** – Allgemeiner Schutz von Natur und Landschaft
4. fejezet – **A természet és a táj meghatározott részeinek védelme** - Schutz bestimmter Teile von Natur und Landschaft
5. fejezet – **Állat- és növényfajok és azok élettereinek védelme, biotópok** - Schutz der wild lebenden Tier- und Pflanzenarten

14§. A természetet és a tájat érő beavatkozások - Eingriffe in Natur und Landschaft

ESZKÖZ: Beavatkozás szabályozás (Eingriffsregelung)

CÉLJA, hogy a természeti erőforrások teljesítő- és működőképességét, valamint a tájképi értékek megőrzését a védett területeken kívül is biztosítsa. Az okozói elv alapján a beruházónak biztosítania kell a megfelelő kompenzálást

A TÁJRENDEZÉSI TERVEK TARTALMI KÖVETELMÉNYEI (§ 9.)

A tájrendezési tervek tartalmi alapkövetelményeit a törvény a következő pontokban foglalja össze:

- a természeti elemek, elemegyüttesek jelenlegi és **célállapotának** bemutatása,
- a természetvédelem és **tájgondozás** konkrét céljainak bemutatása,
- a jelenlegi és a célzott állapot **kiértékelése**,
- a fellépő **konfliktusok bemutatása**,
- a táj és természetvédelmi célok eléréséhez szükséges követelmények és **intézkedések konkretizálása**.

A tájrendezési tervben az intézkedési javaslatoknak az alábbi témakörökre kell kiterjednie (9§ (3) 4.) :

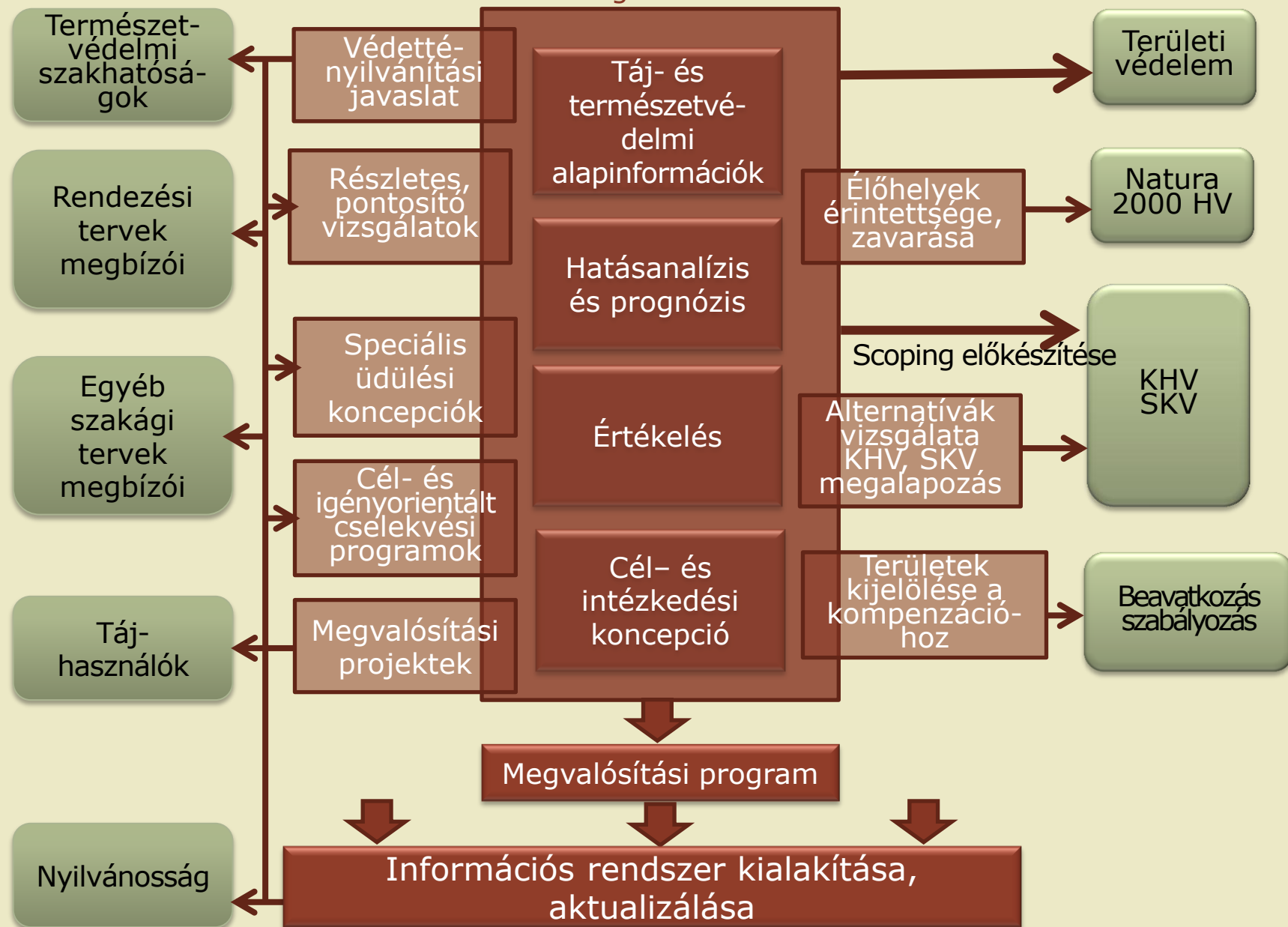
- ....
- azon területek lehatárolása, amelyek állapotuk, fekvésük vagy természetes potenciáljuk miatt a jövőbeni táj és természetvédelmi intézkedések során, különösképpen a természetet érő **beavatkozások kompenzálásának**, illetve a táj- és természetvédelmi célú **támogatások célterületei** lehetnek,
- a talaj, a víz, a levegő és a **klíma védelméhez**, minőségjavításához és regenerációjához kapcsolódó javaslatok,
- a változatosság, az egyediség és a szépség, valamint a **természeti értékekre alapuló üdülési adottságok** megőrzése és fejlesztése,
- a kül- és belterületen lévő **beépítetlen területek megőrzése** és fenntartása.

FELÉPÍTÉS, MODULOK

KIEGÉSZÍTŐ MODULOK
az egyes résztemák
elkészítéséhez

ALAPMODULOK
tájrendezési
tervek,
kidolgozásához

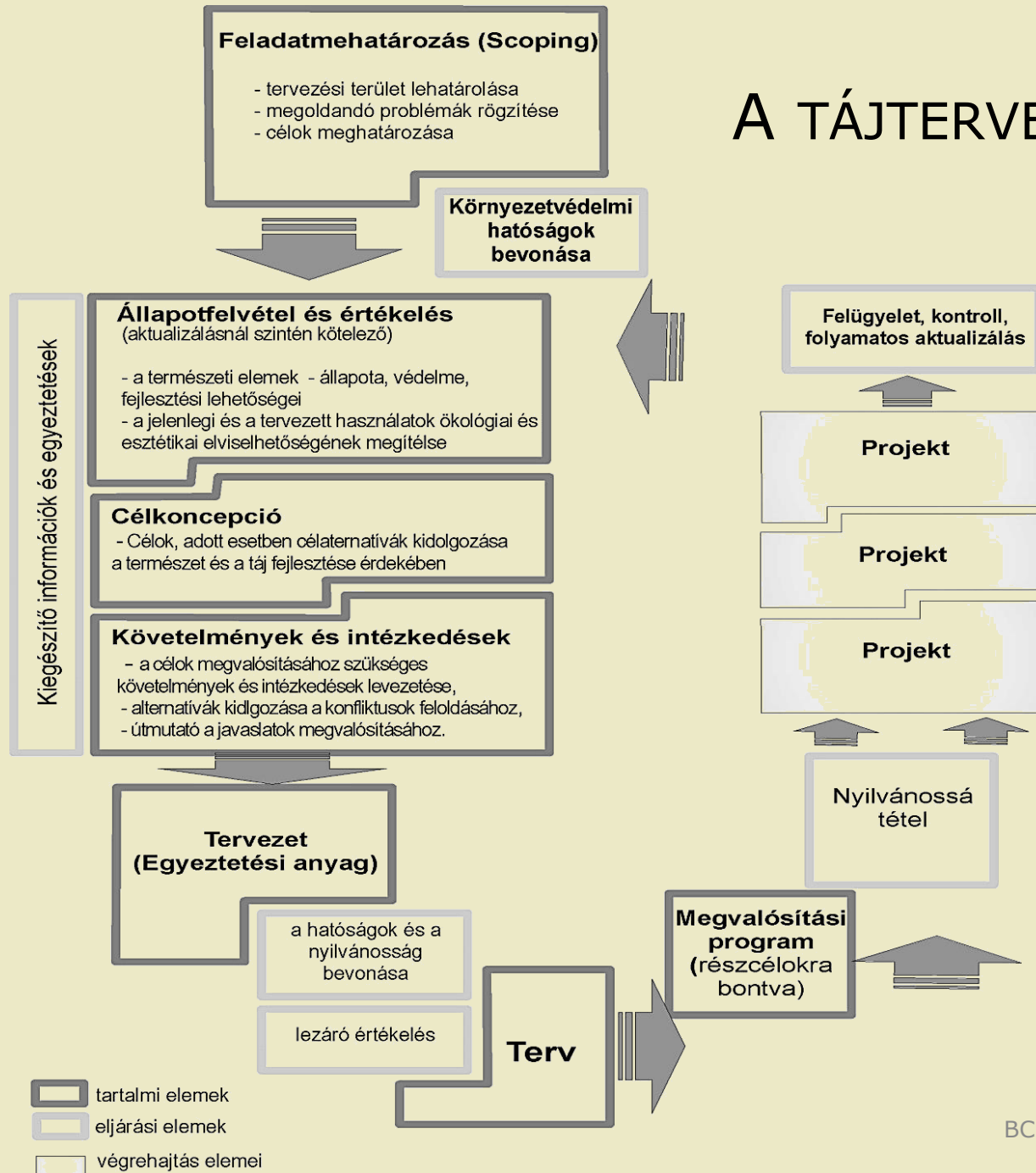
KIEGÉSZÍTŐ MODULOK
További környezeti vonatkozású
eszközök megalapozásához

A TÁJTERVEZÉS ELVI MENETE

FORRÁS: C. V HAAREN

TÁJRENDEZÉSI PROGRAM

Minden **tartomány legmagasabb szintű természetvédelmi hatóságának** tájrendezési programot kell készítenie.

FELADATA:

- politikai eszközrendszerének megalapozása támogatási programok, stratégiák, irányelvek kidolgozásával.
- a határokon átnyúló biotóp-hálózatok folytonosságának biztosítása

Méretarány: 1:200 000 -1:500 000

Das Grüne Band

TÁJRENDEZÉSI KERETTERV

A **tájrendezési keretterv** a tartományoknál kisebb, de a településeknél nagyobb közigazgatási egységek tervezési szintje.

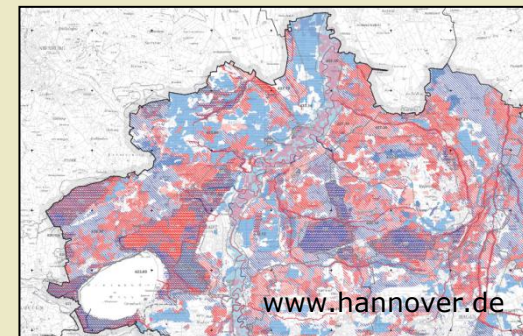
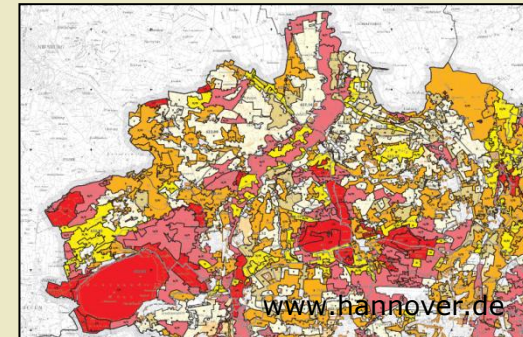
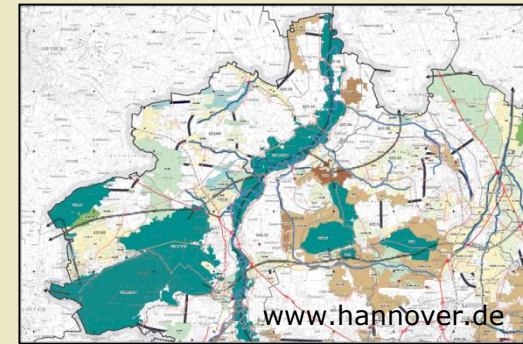
FELADATA:

- a több településre kiterjedő védelmi, fenntartási, fejlesztési feladatok megfogalmazása,
- a vízbázisvédelmi, az árvízvédelmi tervek elkészítésénél, az infrastruktúrahálózatok nyomvonalválasztásánál és a biotóphálózatok kialakításánál a természetvédelmi és a tájgondozási szempontok érvényesítése.

Méretarány: 1:50 000–1:25 000

Hannoveri régió tájrendezési keretterve

- 744 oldal, 25 munkatérkép, 8 tervlap

TÁJRENDEZÉSI TERV

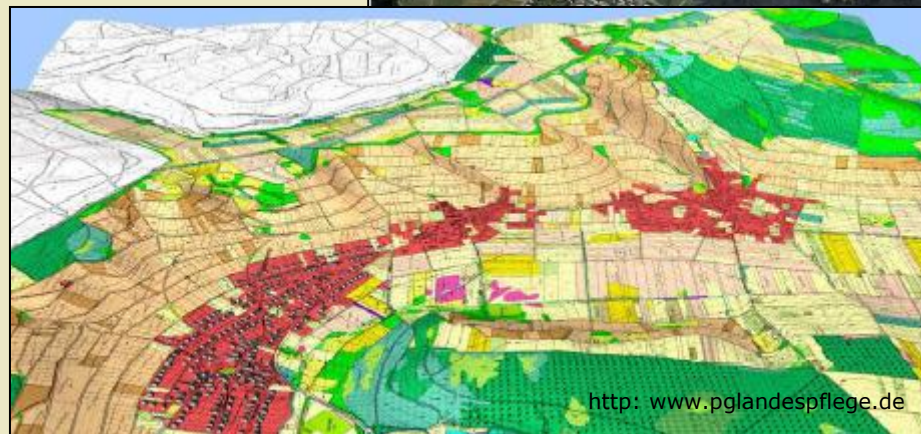
A **tájrendezési terv** egy település közigazgatási területére készül (bel- és külterületre egyaránt), a településrendezési terv szerkezeti tervével párhuzamba állítható tervezési szint.

Megbízó maga a település.

FELADATA:

- a tájgondozási és természetvédelmi célok megfogalmazása,
- valamint a célok eléréséhez tartozó követelmények és intézkedési javaslatok összeállítása és adresszálása.

Méretarány: 1:10 000–1:5 000

ZÖLDFELÜLETRENDEZÉSI TERV

A **település egy részére** készülő tájrendezési terv a zöldfelületrendezési terv (§11). A szabályozási tervvel együtt kerül jóváhagyásra. Törvényi szabályozását az eddigiektől eltérően döntően a szövetségi építési törvénykönyv adja meg.

FELADATA:

- a zöldfelületi elemek megőrzése,
- beépítetlen szabad területek védelme
- városi biotópok védelme, tervezése / pótlása.

Méretarány: 1:2 500–1:1 000

INTEGRÁCIÓ, JOGKÖVETKEZMÉNY, JOGÉRVÉNYESÍTÉS

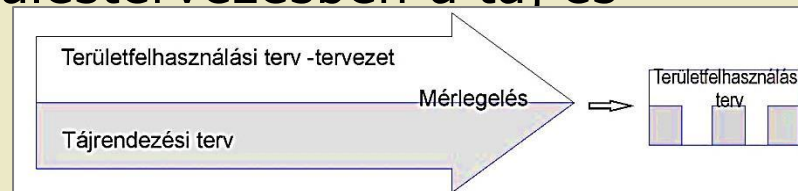
A tájrendezési tervek egyik legfontosabb feladata, hogy a terület- és településrendezési tervek számára természetvédelmi, tájgondozási megalapozást biztosítson.

A szövetségi természetvédelmi törvény nem határozza meg a tájrendezési tervek integrációjának módját a terület- és településrendezési tervekbe.

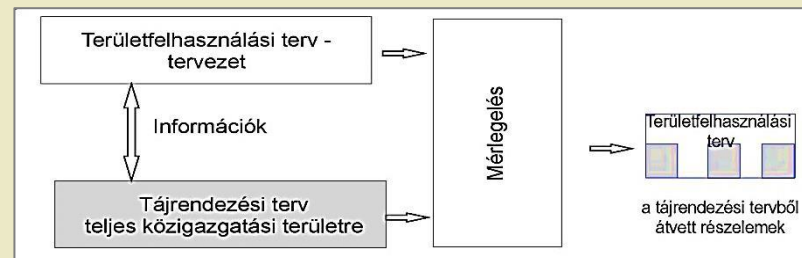
A tartományok három különböző módját alkalmazzák az integrációnak:

- **primer integráció,**
- **szekunder integráció,**
- **integráció nélküli önálló jogérvényesítés.**

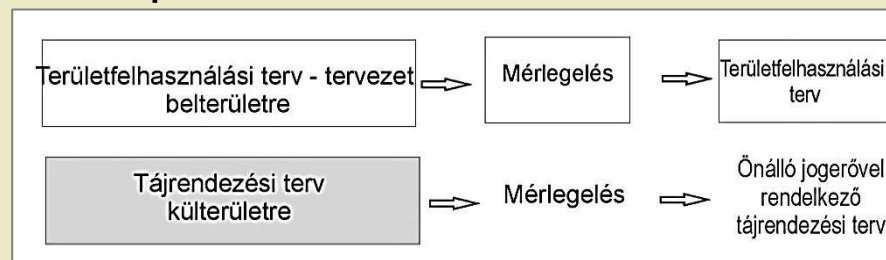
- **A primer vagy más néven direkt integráció** során nem készül önálló tájrendezési terv, hanem mint egy szakági munkarész/fejezet képviseli a településtervezésben a táj és természetvédelem szempontjait.

- **A szekunder integráció** során egy önálló tájrendezési terv un. **szakértői tájrendezési terv** készül, amelyben a terület és településrendezési szempontok úgy kerülnek kidolgozásra, hogy közvetlenül beépíthetők legyenek az adott tervezési szint terület, vagy településrendezési tervének szerkezeti tervébe. Ezt a tervezési gyakorlatot alkalmazzák a legtöbb tartományban.

- **Az integráció nélküli modell** esetén a tájrendezési terv önmagában is önálló jogi kötelezettséggel bír. A szabad városokban (Hamburg, Bréma, Berlin) és települési szinten Észak-Rajna–Vesztfáliában a terület- és településrendezési tervekbe való integráció nélkül is jogi kötelezettséget jelent egy tájrendezési terv.

BEAVATKOZÁS SZABÁLYOZÁS – AZ „ÁLTÁNOS VÉDELEM” ESZKÖZE (3.DIA)

- A beavatkozás szabályozás a **természetvédelmi jogalkotásban** már 1976-ban megjelent, és azóta is érvényben van. Elsősorban a külterületre koncentrál és a szakági tervek engedélyezési tervéhez kapcsolódó tájgondozási kísérvőtervbe épül be.
- Beavatkozásnak kell tekinteni azt a tevékenységet, amely az érintett alapterület **szerkezetében** vagy **használatában** olyan változást idéz elő, amely a természeti elemek **teljesítőkéességét** vagy a **tájképet** jelentősen, vagy tartósan befolyásolja.
- Az **okozói elv** alapján a beruházónak biztosítania kell, hogy az adott beruházás / tevékenység / beavatkozás lehetőleg ne terhelje a környezetét, vagy ha ez nem lehetséges, akkor megfelelő kompenzálást kell biztosítani.

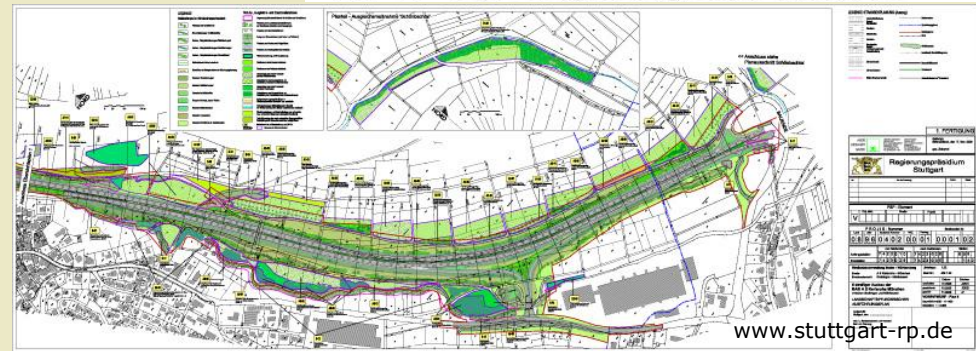
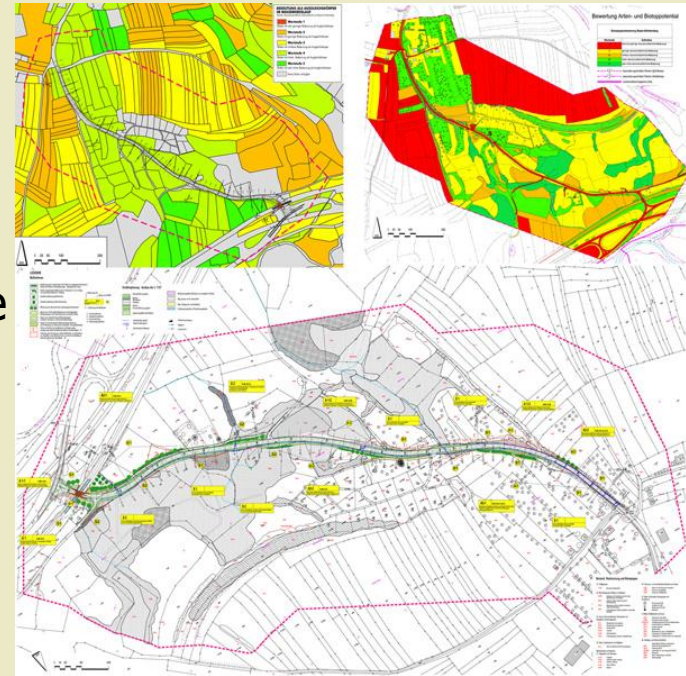

TÁJGONDOZÁSI (TÁJRENDEZÉSI) KÍSÉRŐTERV - LANDSCHAFTSPFLEGERISCHER BEGLEITPLAN

Olyan szöveges és tervi dokumentáció, amely a beavatkozás szabályozás hatálya alá tartozik.

FELADATA:

- a minél kisebb negatív hatás érvényesülése érdekében kijelölt **„elkerülés – kiegyenlítés - pótlás „ kompenzációs csomag megtervezése/kidolgozása.**
- A terv része a beruházás engedélyezési dokumentációjának.

PRIORITÁSOK A KOMPENZÁCIÓ SORÁN

Elkerülési kötelezettség

Elsődlegességet élvez a tájat és természetet érő károsodások **elkerülése**. Ha a fennmaradó károsítások és jelentősnek minősülnek, akkor lép életbe a kompenzációs kötelezettség.

Kompenzációs kötelezettség

A nem elkerülhető károsításokat táj- és természetvédelmi intézkedésekkel kompenzálni kell. Kompenzáció két típusa

- a **kiegyenlítés** és
- a **pótlás**.

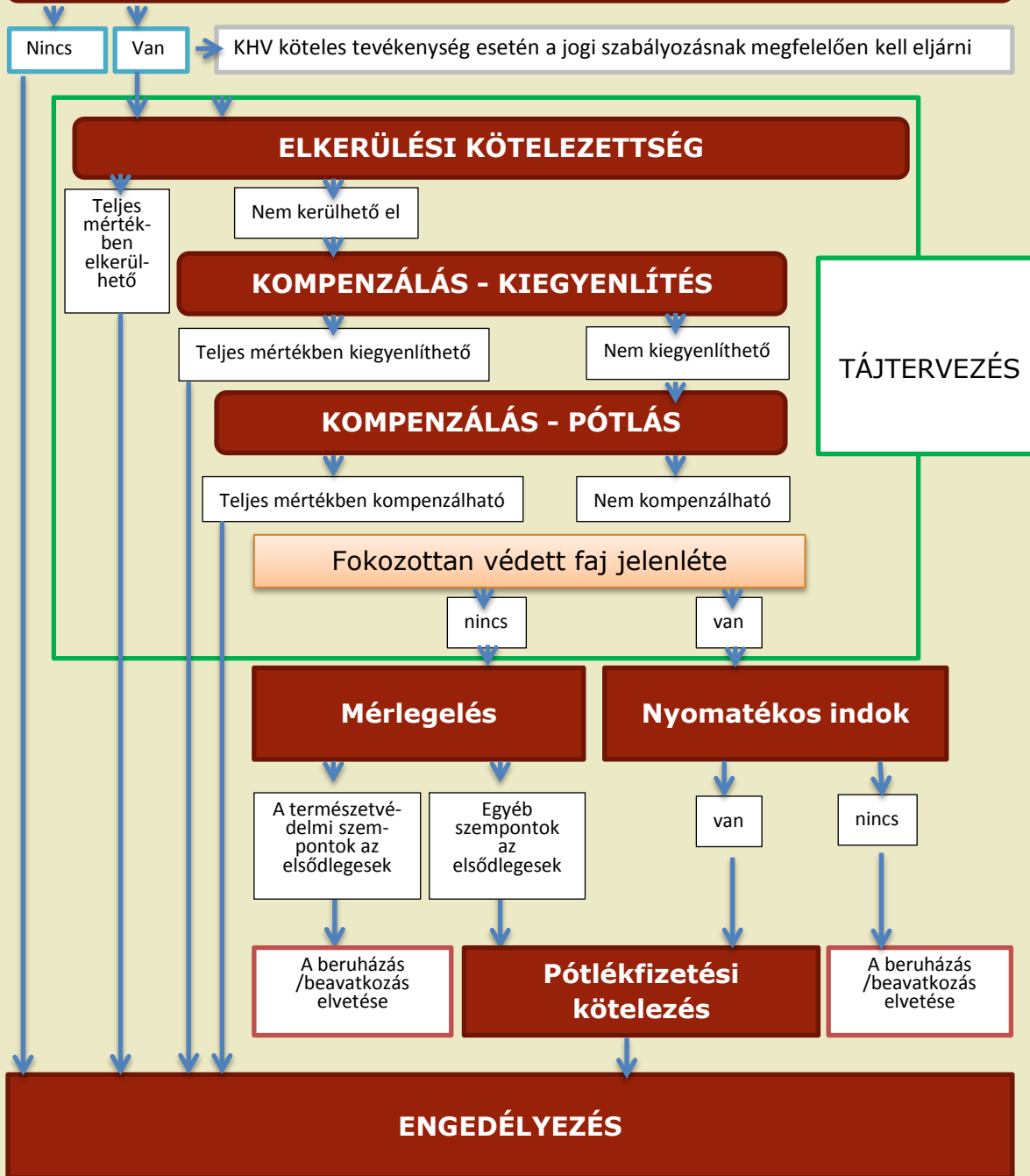
Mérlegelés

Ha a károsítások nem „elkerülhetőek” és nem kompenzálhatóak teljes mértékben, akkor a táj- és természetvédelmi, valamint egyéb közösségi szempontok figyelembe vételével kell mérlegelni. Engedélyezés esetén **kárpótlás** megfizetése írható elő, amelyet az érintett környezetben kell felhasználni.

TERMÉSZETVÉDELMI ERŐFORRÁSOKAT TERHELŐ BEAVATKOZÁS

BEAVATKOZÁS SZABÁLYOZÁS ELVI MENETE

ÖKOKONTÓ

1993-ban bevezették az **építésjogi beavatkozás szabályozást** is, melynek alkalmazási szintje a településrendezési terv.

A területfelhasználási tervben a **tájrendezési terv javaslata alapján** ki kell jelölni a kompenzációra felkínált területeket.

A kilencvenes években kialakult egy új gyakorlat, amelyben nem csak a területeket jelölik ki előre a települések, hanem meg is valósítják a számukra fontos „tájvédelmi, tájrendezési, zöldfelületi

beruházásokat” és később mintegy „**elszámolnak**” azzal a beruházóval, akinek a létesítménye kompenzációt igényel .

FELADATA:

- A kompenzációt térben és időben minél inkább a település szolgálatába állítani.

Az **ökokontó** a beavatkozás szabályozásnak egy típusa, amikor a települések „előkompenzációs” tartalékokat képeznek mind kompenzációra alkalmas területekből, mind a megvalósított kompenzációs intézkedésekből . A települések még a beavatkozás megvalósulása előtt olyan tájgondozási és természetvédelmi szempontból értéknövelő intézkedéseket hajtanak végre, amelyeket egy későbbi kompenzációra kötelezett beruházás pótdíjfizetéséből refinanszíroznak.

ÖSSZEGZÉS, KITEKINTÉS

A tájtervezés jövőjét megvitató workshop záródokumentációja szerint (Vilmer Visionen 2012) a tájtervezésnek reagálnia kell az új kihívásokra, a stratégiákban megfogalmazott feladatokra.

Ilyen elsősorban

- a **klimaváltozás,**
- az **invazív fajok** terjedése
- a **megújuló energiák alkalmazása miatt fellépő tájhasználati konfliktusok,**
- a **demográfiai változás,**
- a **biodiverzitás** és
- a **szabad, még beépítetlen területek megőrzése.**

Ezek kezeléséhez és feloldásához **egy széleskörű információbázisra épülő** tájtervezésre van szükség, amely a lakosság bevonásával és a tájhasználati szempontok figyelembevételével keresi meg a válaszokat.

A tájtervezési gyakorlatban meg kell őrizni és **erősíteni kell a tájrendezési keretterv** szintjét .

Erősíteni kell **a helyi lakosság és a civil szervezetek,** egyesületek bevonását.

Köszönöm a figyelmet !

